

Utrikesutskottets betänkande

1988/89:UU20

Vissa åtgärder mot Sydafrika

1988/89
UU20

I detta betänkande behandlas dels regeringens skrivelse 1988/89:64 med redogörelse för svenska företags verksamhet i Sydafrika och Namibia, dels ett antal motionsyrkanden som föreslår skärpningar av den svenska politiken mot Sydafrika.

Skrivelsen

Enligt lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia (i det följande benämnd investeringsförbudslagen) skall svensk juridisk person som själv eller genom utländskt dotterföretag driver rörelse i Sydafrika eller Namibia årligen redovisa hur verksamheten utvecklas i dessa länder. Redovisningsskyldigheten omfattar också uppgifter om löner och anställningsvillkor samt sociala förhållanden för de anställda i dotterföretagen. Slutligen skall uppgifter även lämnas om förvärv av utländska företag som äger aktier eller andelar i sydafrikanska eller namibiska företag (indirekta företagsförvärv).

Antalet redovisningsskyldiga företag uppgick vid utgången av år 1987 till sex. Antalet har således minskat jämfört med föregående år genom att Rederi AB Transatlantic och Alfa-Laval AB överlätit sina dotterbolag The Transatlantic Shipping Agency (Pty) Ltd resp. Alfa-Laval South Africa (Pty) Ltd. Vidare har SAS verksamhet i Sydafrika upphört.

Totala antalet anställda vid svenska dotterbolag i Sydafrika och Namibia har minskat från 2218 (vari medräknats anställda i de företag som överlätits under året) till 2167 personer.

Utvecklingen i de svenska företagen i Sydafrika och Namibia vad avser företagens sammanlagda omsättning, resultat före skatt m.m. under de år redovisningsskyldighet enligt investeringsförbudslagen förelegat framgår av tabeller i skrivelsen.

Enligt 2 § investeringsförbudslagen får svensk juridisk person inte vare sig genom handling eller underlåtenhet bidra till att anläggningstillgångar anskaffas eller egendom hyrs för att stadigvarande brukas eller innehas i ett dotterbolags rörelse, om hyresavtalets löptid är avpassad till egendomens ekonomiska livslängd, s.k. finansiell leasing. Utan hinder av detta förbud får dock årligen anskaffas tillgångar och egendom hyras till ett sammanlagt värde av högst 100 000 kr. Detta undantag får inte möjliggöra en utvidgning av verksamheten.

Av de företag som lämnat redovisning har fyra angett att anskaffning av

anläggningstillgångar skett under verksamhetsåret. Dessa fyra företag är Atlas Copco AB, Secoroc AB, Skega AB och AB SKF.

När det gäller Skega AB har företaget uppgivit att dotterbolaget Skega (Pty) Ltd under år 1987 ingått leasingavtal. Enligt uppgifter från företaget gäller leasingavtalen två fordon med en leasingtid på tre resp. fyra år och viss kontorsutrustning som hyrs på tre år.

Enligt kommerskollegiets uppfattning är det i detta fall fråga om sådan egendom som är avsedd att stadigvarande brukas i rörelsen och som, om den hade förvärvats med äganderätt, skulle omfattas av investeringsförbudet. Kollegiet anser därför att det kan ifrågasättas om inte Skega AB har överträtt bestämmelserna i 2 § 2 investeringsförbudslagen. Kollegiet har emellertid även anfört att förarbetena till investeringsförbudslagen inte ger någon entydig vägledning för bedömning av detta fall och att frågan därför är svårbedömd.

Regeringen har med anledning härav berett Skega AB tillfälle att inkomma med yttrande över kommerskollegiets redovisning i denna del.

Motionerna

1988/89:K618 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att kommuner och landsting kan bojkotta produkter och tjänster från företag som är verksamma i Sydafrika,

1988/89:U505 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen påskyndar utredningsarbetet om tjänstehandel med Sydafrika m.m., i enlighet med motionen,

3. att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att förhindra införsel av ommärkt frukt, i enlighet med motionen,

1988/89:U518 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de svenska företagen bör lämna Sydafrika,

2. att riksdagen hos regeringen begär att rekommendationer utfärdas till statlig förvaltning att undvika kontakter med företag som har Sydafrika-anknytning,

3. att riksdagen hos regeringen begär initiativ i internationella sammanhang för att Nelson Mandela och andra fängslade representanter för UDF och ANC skall frigges.

1988/89:U522 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att stärka tullens möjligheter att följa upp den svenska Sydafrikalagstiftningen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att möjligheter bör skapas för kommuner och statliga företag att undvika affärsuppköp med företag med omfattande ekonomiska intressen i Sydafrika,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att samtliga svenska medborgare, organisationer och institutioner bör respektera FN:s bojkott av Sydafrika i fråga om kultur, underhållning och idrott och undvika att engagera personer som bryter mot denna bojkott.

4. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av de svenska viseringsbestämmelserna i syfte att endast tillåta visum för personer och organisationer från Sydafrika som arbetar mot apartheid.

1988/89:U537 av Anita Johansson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att informationen förstärks om FN:s idrotts- och kulturbojkott mot Sydafrika.

2. att riksdagen hos regeringen begär att viseringsbestämmelserna för sydafrikanska medborgare skärps så att i praktiken endast personer som är motståndare till apartheid tillåts visering.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbud för svenska medborgare att ta värvning i apartheids armé.

1988/89:U538 av Kent Carlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nordisk samordning och uppföljning av Sydafrikasanktionerna.

1988/89:U539 av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug (båda mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att Lag om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika utvidgas till att också gälla företag som investerat i Sydafrika.

1988/89:U540 av Birger Schlaug och Marianne Samuelsson (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en rekommendation bör utfärdas om vikten av att myndigheter, institutioner och övriga statliga organ avstår från affärer, upphandling, tillståndsgivning etc. med företag som investerat i Sydafrika.

1988/89:U607 av Ines Uusmann m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta åtgärder mot svenska företags investeringar och engagemang i Sydafrika.

Utskottet

Skrivelsen

Utskottet har tagit del av regeringens skrivelse och den redovisning som lämnas däri beträffande de svenska företagens verksamhet i Sydafrika och Namibia under år 1987.

Till grund för regeringens skrivelse ligger en redogörelse från kommerskollegium, i vilken konstateras att efterlevnaden av investeringsförbudslagen varit i stort sett god. I ett fall ifrågasätter kollegiet huruvida ett företag överträtt bestämmelser i investeringsförbudslagen som handlar om förbud mot leasing.

Inga ansökningar om dispens från investeringsförbudet har inkommit under redovisningsperioden. Regeringen har inte hittills lämnat medgivande för den begränsade investeringsrätt som kan beviljas enligt 8 § i investeringsförbudslagen.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

En bred internationell opinion har i FN och på annat sätt tagit avstånd från apartheidpolitiken i Sydafrika. FNs generalförsamling har antagit ett stort antal resolutioner som uttalar sig för en internationell isolering av landet. Även säkerhetsrådet har fördömt den sydafrikanska regeringens politik. Sverige och flera andra länder har under lång tid verkat för att säkerhetsrådet skulle anta ett för medlemsländerna bindande beslut om sanktioner mot Sydafrika. Hittills har dessa ansträngningar resulterat i ett beslut år 1977 om vapenembargo och två rekommendationer år 1985 i vilka FNs medlemsstater uppmanas vidta olika ensidiga åtgärder mot Sydafrika, i första hand att upphöra med nyinvesteringar.

Sverige införde år 1979 ett förbud för svenskägda företag att investera i Sydafrika. Under vissa betingelser kan undantag från detta förbud meddelas av regeringen. År 1985 infördes i svensk lag ett begränsat handelsförbud, omfattande införsel av jordbruksvaror från Sydafrika.

När det visade sig att en lång tids ansträngningar inom FN att få till stånd allmänt omfattande åtgärder mot Sydafrika inte gav avsett resultat införde Sverige år 1987 för sin del ett förbud mot handel med Sydafrika och Namibia (prop. 1986/87:110, UU 1986/87:20).

Enligt svensk uppfattning är det alltjämt angeläget att säkerhetsrådet fattar ett bindande beslut om sanktioner mot Sydafrika.

I mars 1987 tillsattes en parlamentarisk kommitté med uppgift att kartlägga eventuellt kvarvarande tjänstehandel mellan Sverige och Sydafrika och vid behov föreslå ytterligare restriktionsåtgärder. Kommittén skall också överväga möjligheterna att begränsa handeln mellan svenska dotterbolag utomlands och Sydafrika samt belysa frågan om de svenska dotterbolagen i Sydafrika.

Flera av de motionsyrkanden som föreligger är av den innebörden att de faller inom den parlamentariska kommitténs arbetsområde. Det är fallet beträffande yrkande 1 i motion U518 (vpk) vari föreslås att de svenska företagen skall lämna Sydafrika. Enligt gällande regler har de kvarvarande svenskägda företagen i Sydafrika möjlighet att ha kvar sin verksamhet där "på sparlåga", vilket innebär att de inte får företa sådana investeringar som medför en utbyggnad av verksamheten. Kommittén har att belysa denna fråga och framlägga eventuella förslag.

Under kommitténs mandat faller också motion U607 vari föreslås skärpta åtgärder mot svenska företags investeringar.

Yrkande 1 i motion U518 och motion U607 får anses besvarade med hänvisning till kommitténs arbete.

Kommitténs rapport beräknas föreligga i början av hösten. Utskottet anser inte att det är möjligt att ytterligare påskynda kommitténs arbete. Yrkande 2 i motion U505 (c) avstyrks därmed.

I två motioner berörs tillämpningen av gällande regler, nämligen yrkande 3 i motion U505 (c) vari föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att förhindra införsel av ommärkt frukt som kan misstänkas komma från Sydafrika och att tullen ges bättre möjligheter att kontrollera efterlevnaden av Sydafrikalagstiftningen.

Utskottet får med anledning härav erinra om att tullverket nyligen fått en betydande personalförstärkning just med motiveringen att det behövs en bättre kontroll av att förbudet mot införsel från Sydafrika efterlevs. Som anförs i motion U505 (c) är det därtill angeläget att regeringen begagnar de tillfällen som erbjuds att med länder som kan misstänkas vara omlastningsstationer diskutera frågan om detta kringgående av sanktionsåtgärderna mot Sydafrika och aktualisera åtgärder i enlighet med det internationella regelsystemet.

Yrkande 3 i motion U505 och yrkande 1 i motion U522 (c) får därmed anses besvarade.

Kommuners och statliga myndigheters och företags möjlighet att undvika affärssuppörelser med företag som har ekonomiska intressen i Sydafrika berörs i flera motioner. I yrkande 2 i motion U518 (vpk) och i motion U540 (mp) föreslås att regeringen utfärdar rekommendationer i detta syfte medan det i motionerna U522 (c), U539 (mp) och K618 (vpk) yrkas att kommuner och statliga företag skall få laglig rätt att avstå från affärskontakter med sådana företag.

Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anföra följande:

Motionförslagen avser inte direkt handel med Sydafrika, vilken ju är förbjuden enligt lag, utan affärskontakter av olika slag med sådana företag i Sverige eller utomlands som också har intressen i Sydafrika.

När riksdagen tidigare behandlat motionsförslag om rätt för kommuner att delta i internationella opinionsyttringar o. d. har dessa förslag avslagits med hänvisning till att den kommunala kompetensen inte omfattar utrikespolitiska frågor. Av samma skäl har regeringsrätten i ett antal fall upphävt kommunala beslut av utrikespolitisk innebörd.

Med lagen 1985:1052 fick kommuner och landstingskommuner rätt att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika. Denna lag ansågs möjlig, eftersom den låg i linje med den av riksdag och regering beslutade Sydafrikapolitiken och således inte innebar risk för att kommunernas beslut skulle hamna i konflikt med den svenska utrikespolitiken.

I de föreliggande motionerna föreslås emellertid att kommuner och statliga myndigheter och företag skall få rätt att vidta åtgärder som går utöver de ramar som anges av den av riksdagen beslutade svenska Sydafrikapolitiken, eftersom affärskontakter med företag som har direkta eller indirekta ägarförbindelser med företag i Sydafrika inte är förbjudna.

I sin inköpsverksamhet är statliga myndigheter och affärsdrivande verk (men ej statliga företag) bundna av reglerna i upphandlingsförordningen vilken i sin tur bygger på GATTs upphandlingskod. Förslaget i motionerna U518 och U540 i vad avser statliga företag strider såvitt utskottet kan bedöma mot upphandlingsförordningen. Kommuner är inte skyldiga att följa upphandlingsförordningen. Kommunförbundet har emellertid antagit ett upphandlingsreglemente som nära ansluter till den statliga förordningen.

Enligt utskottets mening kan det således anföras skäl mot att på det sätt som föreslås i motionerna utvidga Sydafrikapolitiken till att också omfatta åtgärder mot företag vars anknytning till Sydafrika inte alltid är påfallande stark.

Utskottet anser emellertid att det är väsentligt att de konstitutionella och

andra omständigheter som gör sig gällande på detta område får sin belysning. Utskottet förutsätter att den i höstas tillsatta kommittén för utformning av en ny kommunallag (Dir. 1988:50) överväger hithörande frågor.

Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 2 i motion U518 (vpk), yrkande 2 i motion U522 (c), motion U539 (mp), motion U540 (mp) och motion K618 (vpk).

I motionerna U522 (c) yrkande 4 och U537 (s) yrkande 2 föreslås att reglerna om visering för sydafrikansk medborgare skall skärpas så att inresa i Sverige endast medges personer som är motståndare till apartheid.

Utskottet konstaterar med anledning därav att gällande viseringsförrordning (SFS 1986:131, ändrad med SFS 1987:880) redan är mycket restriktiv, liksom tillämpningen av den. Med den ytterligare skärpning som föreslås i motionerna skulle vissa kategorier som i dag medges inresa inte längre få visering. Utskottet avstyrker därför yrkande 2 i motion U537 och yrkande 4 i motion U522 om en skärpning av viseringsbestämmelserna. Utskottet har dock inhämtat att det bl. a. i samarbete med de nordiska länderna pågår en fortlöpande anpassning av reglernas tillämpning till Sydafrikapolitikens syften.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om vad det framförde i motsvarande betänkande förra året, nämligen att sanktionspolitik inte får bli det enda uttrycket för vår inställning till Sydafrika. Isoleringssträvandena får inte leda till att också oppositionsrörelserna, de politiska alternativen, kulturlivet och den intellektuella debatten isoleras från omvärlden.

Sverige har genom sin röstning i FN, genom regeringsuttalanden och på andra sätt uttryckt stöd för de FN-resolutioner som tar avstånd från apartheid inom idrotten och från kulturellt utbyte med Sydafrika.

I juni 1985 utfärdade regeringen en rekommendation till myndigheter och institutioner att begränsa kontakterna med Sydafrika på kulturens, vetenskapens och idrottens områden.

Utskottet instämmer självfallet i syftet med FNs och det nordiska handlingsprogrammets och regeringens rekommendationer och anser inte att det är påkallat att riksdagen gör det längre gående uttalande som föreslås i motion U522 (c) yrkande 3.

Yrkande 3 i motion U522 (c) avstyrks därför.

Enligt utskottets mening är kunskapen om FNs idrotts- och kulturbojkott redan väl spridd, bl. a. genom den debatt som aktuella händelser framkallat i massmedia. Regeringen bör även fortsättningsvis på lämpligt sätt medverka till att ytterligare förbättra informationen om den svenska Sydafrikapolitiken. Därmed får yrkande 1 i motion U537 anses besvarat.

Det är även utskottets uppfattning att den nordiska samordningen av Sydafrikapolitiken redan är mycket väl genomförd. Det finns som nämnts ett nordiskt handlingsprogram som flera gånger reviderats. Situationen i södra Afrika är ett stående inslag på dagordningen för de nordiska utrikesministermötena, och det sker ett fortlöpande samråd mellan de nordiska länderna om möjligheten att ytterligare effektivisera Sydafrikapolitiken.

Syftet med motion U538 (s) torde därmed vara tillgodosett och yrkandet anses besvarat.

I motion U518 (vpk) yrkande 3 föreslås att regeringen begär initiativ i

internationella sammanhang för att Nelson Mandela och andra fängslade representanter för UDF och ANC skall frigges.

1988/89:UU20

Detta sker redan. Den svenska regeringen har i många sammanhang krävt att Nelson Mandela och de många andra sydafrikaner som kämpar för rättvisa i Sydafrika skall frigges. Dessa krav kommer att upprepas så länge det finns anledning.

Yrkande 3 i motion U518 får därmed anses besvarat.

Utskottet behandlar i detta betänkande också förslaget i motion U537 (s) att svenska medborgare skall förbjudas ta värvning i Sydafrikas armé.

Gällande lag förbjuder inte svenska medborgare att ta värvning i annat lands försvarsmakt, det finns i det förflutna flera exempel på att så har skett. Under senare år torde det endast röra sig om ett fåtal.

Däremot får enligt 19 kap. 12 § i brottsbalken utländsk militär värvningsverksamhet inte utan tillstånd äga rum i landet.

Enligt regeringsformens 2 kap. 8 § är varje medborgare tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket och att lämna detta. Utskottet finner således att välgående konstitutionella skäl talar mot en inskränkning av svenska medborgares fri- och rättigheter på detta liksom på andra områden.

Utskottet avstyrker därför yrkande 3 i motion U537.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *regeringens skrivelse*
att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1988/89:64 till handlingarna,
2. beträffande *de svenska företagen i Sydafrika*
att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1988/89:U518 och motion 1988/89:U607 besvarade med vad utskottet anfört,
3. beträffande *Sydafrikakommitténs arbete*
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1988/89:U505,
4. beträffande *kontroll av efterlevnaden av handelsförbudet*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89:U505 och yrkande 1 i motion 1988/89:U522 besvarade med vad utskottet anfört,
5. beträffande *kommuners m.fl. rätt till bojkottåtgärder*
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1988/89:U518, yrkande 2 i motion 1988/89:U522, motion 1988/89:U539, motion 1988/89:U540 och motion 1988/89:K618,
6. beträffande *viseringsregler*
att riksdagen avslår yrkande 4 i motion 1988/89:U522 och yrkande 2 i motion 1988/89:U537,
7. beträffande *uttalande om bojkottåtgärder*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1988/89:U522,
8. beträffande *information om Sydafrikapolitiken*
att riksdagen förklarar yrkande 1 i motion 1988/89:U537 besvarat med vad utskottet anfört,

9. beträffande *nordiskt samråd*
att riksdagen förklarar motion 1988/89:U538 besvarad med vad utskottet anfört,
10. beträffande *frigivning av Nelson Mandela*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1988/89:U518 besvarat,
11. beträffande *värkning i Sydafrikas armé*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1988/89:U537.

Stockholm den 18 april 1989

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Pär Granstedt (c), Margaretha af Ugglas (m), Ingemar Eliasson (fp), Alf Wennerfors (m), Karl-Erik Svartberg (s), Axel Andersson (s), Nils T Svensson (s), Inger Koch (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambraeus (c), Bertil Måbrink (vpk), Per Gahrton (mp), Viola Furubjelke (s), Kristina Svensson (s), Anneli Hulthén (s) och Arne Mellqvist (s).

Reservationer

1. Kommuners m.fl. rätt till bojkottåtgärder

Pär Granstedt (c), Birgitta Hambraeus (c), Bertil Måbrink (vpk) och Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Denna lag" och slutar på s. 6 med "motion K618 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Därmed gavs kommunerna möjlighet att uppträda på ett sätt som låg i linje med den av riksdag och regering beslutade Sydafrikapolitiken. Sedan dess har åtgärderna mot Sydafrika utvidgats till att omfatta all handel. Ytterligare skärpningar av politiken övervägs av den sittande Sydafrikakommittén. Utskottet anser det därför i hög grad motiverat att regeringen överväger hur kommuner, landstingskommuner, statliga myndigheter och affärsdrivande verk skall få rättsliga möjligheter att undvika affärskontakter med företag som är verksamma i Sydafrika. På detta sätt skulle den svenska isoleringspolitiken mot Sydafrika kunna bli mer effektiv och allomfattande. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i denna fråga, vilket riksdagen med anledning av yrkande 2 i motion U518 (vpk), yrkande 2 i motion U522 (c), motion U539 (mp), motion U540 (mp) och motion K618 (vpk) bör ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *kommuners m.fl. rätt till bojkottåtgärder*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av yrkande 2 i motion 1988/89:U518, yrkande 2 i

2. Viseringsregler

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Med den ytterligare" och slutar med "Sydafrikapolitikens syften." bort ha följande lydelse:

Sydafrikautredningens arbete kan komma att leda till ytterligare skärpningar av den svenska Sydafrikabojkotten, bl.a. i fråga om tjänstehandel. I detta sammanhang kan det enligt utskottets uppfattning finnas anledning att överväga en skärpning av viseringsbestämmelserna, bl.a. i fråga om möjligheterna att få visum för vetenskapligt utbyte, deltagande i internationella konferenser och organiserad turism. Detta bör riksdagen med anledning av motion U522 yrkande 4 och motion U537 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *viseringsregler*

att riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1988/89:U522 och yrkande 2 i motion 1988/89:U537 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Värvning i Sydafrikas armé

Per Gahrton (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion U537" bort ha följande lydelse:

Det är också uppenbart att gällande bojkottlagstiftning för Sydafrika gör att skäl finns att ifrågasätta om inte medverkan i Sydafrikas försvarsmakt skall anses utgöra brott mot dessa regler. Aktiv tjänst i Sydafrikas armé riskerar dessutom att leda till handlingar som skulle kunna betraktas som brott ur svensk synvinkel. Eftersom oklarhet synes råda i dessa avseenden anser utskottet att regeringen med anledning av yrkande 3 i motion U537 skyndsamt bör låta klarlägga rådande rättsläge beträffande eventuell medverkan av svenska medborgare i Sydafrikas stridskrafter samt vid behov vidta åtgärder för att förhindra att bojkottlagstiftningen i detta avseende kan kringgå.

dels att utskottets hemställan i moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *värvning i Sydafrikas armé*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av yrkande 3 i motion 1988/89:U537.

1. Viseringsregler

Margaretha af Ugglas, Alf Wennerfors och Inger Koch (alla m) anför:

Vi anser att de svenska reglerna för visering av sydafrikanska medborgare har fått en utformning och framför allt en tillämpning som motverkar det yttersta syftet med vår Sydafrikapolitik. Avsikten med vår Sydafrikapolitik är att markera avståndstagande från apartheidsystemet, inte att avskärma det sydafrikanska folket från internationella kontakter. Det finns en politisk opposition i Sydafrika, och där pågår en debatt om alternativ till apartheidpolitiken. Sverige har behov av att kunna följa den utveckling som nu sker i landet. Det kommer ett Sydafrika också efter detta. Det kan inte ligga i apartheidmotståndets intresse att Sverige i sin strävan att isolera Sydafrika i stället isolerar sig självt och dem vi vill nå i Sydafrika. I den fortlöpande anpassning av viseringsreglerna som sker bl.a. i nordiskt sammanhang bör dessa synpunkter beaktas.

2. Sveriges utrikespolitik

Margaretha af Ugglas, Alf Wennerfors och Inger Koch (alla m) anför:

Enligt vår uppfattning bör utrikespolitiken fastläggas och genomföras uteslutande av Sveriges regering och riksdag och inte av kommunerna. Detta står helt i överensstämmelse med svensk författningstradition. Risker är annars stor att kommunala beslut hamnar i konflikt med den svenska utrikespolitiken.